

ही गुंफा नाही प्रसिद्ध विद्यापीठ होते

मुंबईत वीरवलीत संजय गांधी उद्यानाच्या परिसरातच कान्हेरी गुंफा आहेत. पावसाळ्यात कोसळणाऱ्या धवधव्याखाली हद्दपणे आणि महाशिवरात्रीला शंकराची पूजा याचसाठी इथे हजारोची गर्दी होते. मात्र कान्हेरी गुंफा म्हणजे प्रत्यक्षात अदृश्य अशी वास्तव्य आहे. यातील प्रत्येक बांधकाम, प्रत्येक शिल्प हे भारताच्या अत्यंत प्रगत अशा तंत्रविज्ञानाची साक्ष देत उभे आहे. आपले दृष्टि असे की, आपण या दृष्टीने कान्हेरी गुंफाकडे कधी पाहिलेच नाही. आपण या दृष्टीने कान्हेरी गुंफाकडे कधी पाहिलेच नाही. आपण या दृष्टीने कान्हेरी गुंफाकडे कधी पाहिलेच नाही. आपण या दृष्टीने कान्हेरी गुंफाकडे कधी पाहिलेच नाही.

कान्हेरी गुंफा! जे पाहाल ते अद्भुत!

• सौ. जयश्री खाडिलकर-पांडे •

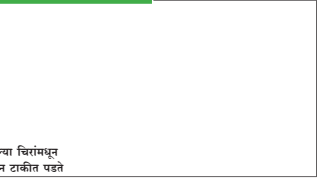
स्वागत कक्ष

पाणी शुद्धीकरण योजना

डोंगरात पाडलेल्या चिरामंथून पाणी वाहत येऊन टाकीत पडते

धरणाची भिंत

पहिलीच गुंफा दिसते ती स्वागतकक्ष होता. त्यानंतर विद्यास्थान राहण्यासाठी खोखा आहेत. अथयनासाठी वीड मूर्ती आणि इतिहास कथांनी नटलेली दालने आहेत. प्रत्येक गुंफेच्या दरवाजाबाहेर सुंदर लाकडी द्वार उभारलेली होती. ज्याच्यासाठी भिंतीत केलेल्या खोचा रम्य दिसतात. जे इथे शिकवाचे अशा जवळजवळ ६० जणांच्या समाधी एका गुंफेत आहेत. या गुंफेला 'निर्वाण विधि' असे नाव आहे.

प्लास्टर व फॉन्स सिलिंग
प्रत्येक गुंफा थकक वरत. एका गुंफेत छताला प्लास्टर आहे. हे प्लास्टर इसवी सन १ ते १० मधील आहे. एका गुंफेतील खाचामुळे रम्य होते की, गोलाकार छताखाली लाकडे बसवून कृत्रिम छत अर्थात फॉन्स सिलिंग आहे. एका छतावर लाल रंगाने चित्रे काढली आहेत. त्या काळचे हे रंग आजही तसेच आहेत. शिसे वितळून त्याची विविध अवजारे बनवायची भलीमोठी भग्नीही इथे होती.

दगडांचे धरण
या विशाल विद्यालयात धरण बांधलेले आहे. हे धरण दुसऱ्या शतकात बांधलेले आहे. लांबलचक दगड खाचा पाडून एकमेकांत बसवून धरणाप्रमाणे दोन भिंती उभ्या आहेत. इथे जे पाणी भरवते ते तुळशी तलावात जायचे. आणखी आश्चर्य म्हणजे या साठलेल्या पाण्याच्या वाटेवर लाकडी फळी टाकण्याची सोपे केलेली होती. ही फळी टाकली की पाणी अडायचे. मग मध्ये साठलेले पाणी कपडे धुवायला वापरले जायचे. कपडे धुवून झाले की लाकडी फळी उचलून पाण झालेले पाणी सोडायचे की पुन्हा स्वच्छ पाणी वाहणे

सिद्धांत व श्री. विनायक परब

लिहिली आहेत. पाण्याच्या दोन टाक्यांजवळ प्रत्येक ठिकाणी छोटी सखल टाकी आहे. ही टाकी प्राण्यांना पाणी पिण्यासाठी असावची. **जल शुद्धीकरणाची योजना**
पावसाचे पाणी साठविण्यासाठी जशी योजना आहे तशीच त्या काळातील जल शुद्धीकरणाची योजनाही आहे. त्यात तीन भाग आहेत. पहिल्या टाकीत वाळूने पाणी गाळून, दुसऱ्यात कोळसा व वाळूने पाणी गाळून तिसऱ्या टाकीत शुद्ध पाणी मिळायचे.

पहिल्या शतकापासून दहाव्या शतकापर्यंत अशा प्राचीन काळी आपले तंत्रज्ञान इतके प्रगत होते. या प्रगतीचे उदाहरण म्हणजेच कान्हेरी गुंफा आहे. दृष्टि असे की, कान्हेरी गुंफेच्या निर्मितीची माहिती यापलीकडे प्लास्टरपासून पाण्याच्या टाकीपर्यंत कशाचीच माहिती कुठेच लिहिलेली नाही. त्यामुळे कान्हेरी गुंफेचे महत्त्व कुणालाच कळत नाही.

विनायक परब यांचे आभार
सुदैव असे की, कान्हेरी गुंफेचे जतन व्हावे यासाठी अनेक वर्षे तळमळीने सतत प्रयत्न करणारे लोकप्रभा मासिकाचे कार्यकारी संपादक विनायक परब यांनी स्वतः वेळाने वेळ काढून मला ही सर्व माहिती दिली. त्यांचा पुत्र कु. सिद्धांत परब यांच्यातही लहान वयात हीच तळमळ निर्माण झाली आहे. विनायक परब यांनी दिलेल्या माहितीमुळे कान्हेरी गुंफेची खरी ओळख झाली. आता विनायक परब यांचे कार्य पुढे नेण्यासाठी सकाराने त्यांना मदत करावी.

नवा काळ १० वा वर्षापनिदिन योजना

प्रश्न क्र. ७) 'इच्छा' या संस्थेचे मुख्य कार्यालय कोठे आहे?

पर्याय अ) दिल्ली
पर्याय ब) बंगळूरु
पर्याय क) मुंबई

नवा काळ
१० वा प्रश्न क्र. ७
वर्षापनिदिन योजना
अचूक उत्तर घ्यावे इच्छा

सीबीआय चौकशीचा आदेश! संसदेमध्ये प्रचंड गोंधळ!

लष्करप्रमुख व्ही. के. सिंग यांचा खळबळजनक गौप्यफोटो!

६०० वाहने खरेदीसाठी १४ कोटींची लाच देऊ केली!

नवी दिल्ली, ता. २६- अत्यंत खळबळजनक व संसनाटी अशी घटना घडली आहे. भारताचे लष्करप्रमुख व्ही. के. सिंग यांनी खळबळजनक असा गौप्यफोटो केला आहे. यामुळे खळबळ उडाली आहे.

जनरल व्ही. के. सिंग यांनी असा गौप्यफोटो केला आहे की, सहा महिन्यांपूर्वी दलालांकडून १४ कोटी रुपयांची लाच देऊ करण्यात आली होती. दुय्यम दर्जाच्या ६०० वाहनांच्या खरेदीला मंजुरी देण्यात आली. यासाठी ही १४ कोटींची लाच देऊ करण्यात आली.

सीबीआय चौकशीचा आदेश
लष्करप्रमुख जनरल व्ही. के. सिंग यांनी सांगितले की, याबाबत आणि त्वरित संरक्षण मंत्री ए. के. अंतोनी यांना माहिती दिली. याप्रकरणी सीबीआय चौकशीचे आदेश देण्यात आले आहेत.

संसदेत गोंधळ
दरम्यान, या खळबळजनक गौप्यफोटोचे संसदेच्या दोन्ही सभागृहांत तीव्र पडसाद उमटले. दोन्ही सभागृहांमध्ये प्रचंड गोंधळ झाला. याप्रकरणी त्वरित चर्चा व्हावी, अशी मागणी विविध पक्षांकडून करण्यात आली.

दरम्यान ना. ए. के. अंतोनी यांनी संसदेबाहेर याप्रकरणी अधिक बोलण्यास नकार दिला. हे प्रकरण गंभीर असल्याचे त्यांनी सांगितले.

9324906171 100% Money Back Guarantee
9619275392 Home Delivery | Call Time: 9 am to 9 pm.

100% SATISFACTION GALAXY ACE

फुल टच स्क्रीन मोबाईल
ड्युअल सिम इंटरनेट सह
फोटर फोटो 703
Save 74%
₹ 41,500/-
₹ 2,999/-

Free Bluetooth
Free Mobile Pouch

3.3" Display | 2 MP Camera | Android | Long Standby 1600mAh | 1GB+256 Flash King Movie

संपर्क: 9324906171 | 9619275392

दुष्काळात तेरावा! धरणात जेमतेम पाणी! पाण्याचे अन्य स्रोत शोधावे लागणार

कन्नड, ता. २६ - दिवसेंदिवस उन्हाळा आग ओकू लागल्याने आगामी काळात वाढती पाणीटंचाई लक्षात घेऊन सातारा जिल्हाच्या दुष्काळी तालुक्यांतील धरणांमधील पाणीसाठा राखीव केल्याचे सांगितले जात असते, तरी प्रत्यक्षात मात्र धरणातील पाणी सतत आले असून जेमतेम पाणीसाठा शिल्लक आहे. त्यामुळे आगामी काळात पाणीटंचाईचा झळा आणखी तीव्र होणार आहेत. टंचाई निवारणासाठी धरणांमधील पाणी पुरणार नाही. त्यामुळे प्रशासनास पाण्यासाठी दुसरा पर्याय शोधावा लागणार आहे. धोम-बलकवडी व धोम धरणातून चान्यासादी प्रत्येकी दोनशे कुसेस पाणी खंडाळा तालुक्यात सोडण्यात आलेले आहे. दरम्यान, कोयना धरणात ५८.५ टीएमसी पाणीसाठा असून, कोयना धरणाची पाणीपातळी २११६.५ फूट आहे. सिंचनासाठी आवश्यक १३ टीएमसी तर वीजेनिर्मितीसाठी ५५ टीएमसी पाणी वापरले आहे. वीजेनिर्मितीसाठी आणखी १२ टीएमसी पाणी शिल्लक असल्याचे कोयना धरण विभागातून सांगण्यात आले.

तातच उन्हाळी एकही पाऊस न झाल्याने सध्या जिल्हातील माण, खटाव फलतण व खंडाळा या कायम दुष्काळी तालुक्यांत तीव्र टंचाई परिस्थिती निर्माण झाली आहे.

पिण्याच्या पाण्याचे स्रोत आटल्याने या चार तालुक्यांत ठीकठीक पाणीपुरवठा होत आहे. पाणीटंचाई आगामी काळात आणखी तीव्र होणार असल्याने प्रशासनाने धरणातील पाणीसाठे राखीव केले आहेत. मात्र, मुळात धरणात भरून पाणीसाठा शिल्लक आहे. हा पाणीसाठा आगामी तीन महिने नव्हे, तर महिन्याभर देखील पुरणार

पावर सोपट
SASA
पावर सोपट
पावर सोपट

Website: www.bjst.com | Email: enquiry@bjst.com